

בס"ד, כט במרחשון תשע"ז

30 בנובמבר 2016

תיק 76067

פסק דין

בעניין שבין
התובעת - כפר שיתופי להתיישבות
לבין
הנתבע - תושב ביישוב

א. רקע

הנתבע גר ב (לקמן, היישוב) במשך שנים רבות ושילם מיסי חבר עבור משפחתו באופן סדיר. מאז גירושיו לפני מספר שנים, הוא גר ביישוב בדירת משנה. בשנים הראשונות הוא לא חויב לשלם מיסי חבר. בספטמבר 2013 הוחלט בפורום מחייב של התובעת שמכאן ואילך תושבי היישוב שתושבותם דומה לזו של הנתבע יחויבו לשלם מיסי חבר והודעות חיוב נכתבו לנתבע מחודש אוקטובר 2013 ואילך. אחרי כמה חודשים של אי תשלום מטעם הנתבע נמסר באופן ידני לנתבע מכתב מטעם מזכירות היישוב שתוכנו איום בנקיטת צעדים משפטיים נגדו. במאי 2014 הוזמן הנתבע לדין בבית דין ארץ חמדה גזית. הנתבע כתב מכתב תלונה ליישוב, הן בקשר להחלטה לחייב אותו, הן בקשר לאופן בו הדברים נעשו, והן בקשר למניעתו מתיבת דואר ביישוב, דבר שגם פגע לטענתו ביכולתו לקבל מכתבים בקשר להתדיינות זו. הנתבע לא חתם על הסכם בוררות, והתובעת לא קבלה היתר ערכאות מבית הדין.

באוגוסט 2014 פנתה התובעת להוצאה לפועל בתביעה לגבות מיסי החבר שהצטברו לסך 4,371 ש"ח. הנתבע לא התייחס להליך של הוצל"פ עד שהוטל עיקול על נכסיו, ובמרץ 2015 שילם סכום של 5,966.30 ₪ וזוכה בספרי התובעת בסך 3,710 ש"ח. עד אז הצטברו עוד חיובי מס ועד לדין בפנינו לא שילם הנתבע תשלומי מס נוספים. במשך הזמן היו מגעים בין הנתבע לבין אנשים שונים בעניין האפשרות של הנחה בחיובי הנתבע, אבל שום הסכמה לא אומצה באופן רשמי על ידי הצדדים.

בהסכם בין הצדדים נקבע בית דין זה כבורר מוסכם, ובנוסף הצדדים חתמו על הסכם בוררות, המסמיך את בית הדין להכריע בתיק זה.

ב. טענות התובעת

1. הנתבע חוייב במיסי חבר באופן חוקי ועל פי ההסכם בין החבר לאגודה עליו חתם כאשר הצטרף ליישוב, ואל לו לסרב לקיים אותו.
2. אפשר לבקש הנחה במיסי חבר בהליך מסודר ובתנאי שהחבר מכיר בקבילותו של החיוב, דבר שבשנים האחרונות הנתבע אינו עושה. התובעת אינה מוכנה להפחית מהחוב כעת בתוך הליך משפטי.
3. בשלב הראשון הנתבע סירב להתדיין בבית דין ארץ חמדה גזית, ובדלית ברירה ואחר שקבל מכתב בו הוא דחה את הבקשה לבוררות, התובעת פנתה להוצל"פ וגבתה דרכה 3,710 ש"ח, שנוכו מיד מחיובו של הנתבע.
4. נכון לסוף חודש מאי 2016, החוב עומד על 9,770.05 ש"ח, אותם היא תובעת מהנתבע.

סכום התביעה: 9,770.05 ש"ח.

ג. טענות הנתבע

1. מכיוון שהנתבע שייך למשפחה שמשלמת מיסי חבר מאז ומתמיד ועד היום והוא נמצא ביישוב בגלל ילדיו, אין זה צודק לחייב אותו במיסי חבר נפרדים ובודאי לא במיסים רגילים.
2. התנהגות התובעת בטיפולה בפרשה הזאת אינה מוסרית בעליל. נציגי הנתבעת לא שוחחו עם הנתבע על השינוי בחיוב, שלחו מכתבים רק לביתה של גרושתו, והרבה מהם לא הגיעו לנתבע. לכן, עד שידע הנתבע על דרישות התשלום הצטבר כבר סכום גדול והוא מיד קבל איומים בתביעות בבית הדין. כמו כן פנתה הנתבעת להוצל"פ במקום להסדיר את העניין באופן ישיר ואנושי.
3. הנתבע אף פעם לא סירב להתדיין בבית הדין אלא ביקש מבית הדין להסדיר את עניין תיבת הדואר, שהוא שירות בסיסי ביותר, לפני ששייב באופן רשמי לתביעה. פנייתה של התובעת להוצל"פ הסבה נזק משמעותי לנתבע, כיון שגבו ממנו סכום של 5,966.30 ש"ח והוא זוכה על ידי התובעת בסך 3,710 ש"ח בלבד. את ההפרש יש להחזיר לנתבע או לקזז מכל חוב שיחוייב בו.
4. נציגי התובעת והנתבע הסכימו בעל פה לניכוי משמעותי במיסי חבר ואסור לנתבעת להתתנער ממנה.

ד. נושאי הדיון

1. הגינות החלטות התובעת בעניין המיסים
2. פנייתה של התובעת להוצל"פ ותוצאותיה
3. בקשת הנתבע להפחתת החוב

ה. הגינות החלטות התובעת בעניין מיסים

על פי ההלכה נבחרי הציבור רשאים לקבל החלטות שהן ל"תיקון הקהל" בלבד, כפי שכתב הרשב"א (שו"ת הרשב"א ז, שמ):

דעתי הוא שהציבור יכולין להכריח את היחיד להיותו בהסכמתם בכל ענין שיהיה תיקון הקהל.

ואכן הריב"ש (שו"ת הריב"ש, סא) והרא"ם (שו"ת הרא"ם, נז, ד"ה ועוד מפני) פסלו החלטות שלא נתקבלו לשם שמיים, אלא מתוך שנאה ורצון לנקום.

ובכל זאת, קשה מאד למצוא בספרות השו"ת מקרים בהם בית הדין ביטל החלטות של נבחרי הציבור בעילה של חוסר הגינות. נקודת המוצא היא שכל החלטה היא בתוקף עד שיוכח אחרת.

במקרה זה, על אף טענת הנתבע בעניין החלטת התובעת לחייב אותו למרות נסיבות שונות שעל פיהם היה רצוי בעיניו שיתחשבו בהם. סבור בית הדין שאל לו להתערב בהחלטות התובעת כל עוד לא הוצגה בפניו שום טענה המראה על היות ההחלטה מפלה או בלתי מתקבלת על הדעת. כמו כן, לא הוצגו שום טענות שהיא לקתה בחוסר סמכות.

לכן, במקרה כזה, עמדת בית דין היא שלא לדון בהחלטות הפנימיות הלגיטימיות של התובעת.

אמנם, יתכן מאוד שהדרך שבה התובעת נהגה כלפי הנתבע סביב הפרשה הזאת היתה לא נכונה. אולם, בית הדין לא יעסוק בכך כיוון שאין לכך משמעות כספית. מעבר לכך, יש להעיר כי אין זה ברור מאליו כמה מאמצים אמורים להשקיע נציגי הציבור בהסברת החלטותיהם לתושבים, ובאילו צעדים עליהם לנקוט כאשר אחד התושבים אינו מסכים לקיים את החלטותיהם. (לקמן נדון באחד הצעדים שיש בו נפקא מינה).

לסיכום, אין השפעה על פסק הדין אם התובעת התנהגה בחוסר רגישות או שלא.

ו. פנייתה של התובעת להוצאה לפועל ותוצאותיה

התובעת סיפרה שהיה הסכם בורות בהסכם ההצטרפות שבינה לבין הנתבע ושבת דין זה היה הגוף שבפניו הצדדים היו צריכים להתדיין במקרה של מחלוקת. לכן, נכון עשתה התובעת כאשר

תבעה את הנתבע בבית דיננו. לבית דיננו יש מערכת מקצועית ומיומנת שעוסקת במקרים בהם אין הסכמה מיידית של הנתבע להתדיין בפניו. וכאשר בית הדין מחליט שחוסר ההסכמה של הנתבע מגיע לרף שנחשב סירוב לבוא לדין, בית דין שולח לתובע מסמך היתר פניה לערכאות, החתום על ידי שלושה דיינים. במקרה שלפנינו, בית הדין לא הגיע להחלטה שהנתבע סירב לבוא לדין ולא הוצא מסמך היתר פניה לערכאות.

בפסק דין אחר שניתן בבית דין זה (פסק דין ארץ חמדה גזית תיק 70020 רמת גן, כד ניסן תש"ע, בראשות הרב יעקב אריאל¹) נפסק שבמקרה של סירוב לשלם חוב ברור אין מניעה עקרונית מלפנות להוצל"פ גם ללא פסק דין.

אלא שהמקרה שלפנינו שונה מהמקרה שנדון בפסק הדין האמור: שם מדובר על אדם שסירב לשלם חוב שהוא הודה בו, ולכן לא היתה מניעה לפנות להוצל"פ. ואילו במקרה שלפנינו ידעה התובעת כי הנתבע מתנגד לחוב וטוען טענות כנגדו. אילו היה הנתבע מתנגד לביצוע החוב בהוצל"פ הנושא היה מועבר לבית המשפט (או לבית דין זה). כיון שכך, לא היתה הצדקה לפנות להוצל"פ ללא מיצוי ההתדיינות בבית דין זה. ואכן בהחלטת מדיניות בית הדין בעניין פניה להוצל"פ, שנכתבה בהתבסס על פס"ד הנ"ל, נקבע כך:

6. ניתן לפנות להוצל"פ לצורך ביצוע שטר חוב, כאשר מדובר בחוב ברור שאין לגביו מחלוקת, כגון לפנות עם שיק שבוטל להוצל"פ ללא צורך באישור של ביה"ד.

7. במקרה של התנגדות החייב לשטר החוב יש לקיים את הדיון בבית הדין.²

ולכן זכאי היה הנתבע להשמיע את טענותיו בדיון טרם שהתובעת פונה להוצל"פ.

בין דייני בית הדין ישנה מחלוקת בעניין עקרוני שאין לו השפעה על המקרה שלפנינו, ולכן היא תוצג בקיצור.

דעת המיעוט

לדעת המיעוט, לציבור יש יתרון בכך שהוא מוחזק כאשר יש מחלוקת בינו לבין היחיד. וזאת על פי דברי הרמ"א (ח"מ סי' ד סע' א):

¹ ראו בכתובת: <http://www.dintora.org/article/295>.

² ראו בכתובת: <http://www.erezhemdah.org/Data/UploadedFiles/SitePages/712-sFileRedir.pdf>.

הקהל נקראים מוחזקים לגבי היחיד, וצריך לתת להם משכון קודם שירדו עמו לדין (מרדכי פרק המוכר פירות וס"פ לא יחפור). והא דנקראים מוחזקים לגבי יחיד, דזוקא בענייני מיסים, אבל לא בשאר דברים.

הסמ"ע (שם ס"ק ו) מוסיף:

ע"ש עוד שכלל כל דיני מס וענייני יחיד ורבים יחד, וגם עדיפא כוחייהו דהקהל דצריך היחיד לפרוע להן המס מיד או ליתן להם משכון, ואם יברר היחיד ראייתו יחזירו לו מעותיו או המשכון. ומ"ש מור"ם וצריך ליתן להם משכון, ר"ל וגם צריך ליתן להם משכון, וכך כתב בהדיא במרדכי שם [המובא בציונים אות ט'] שני הדינים יחד, ובד"מ הביאו. עוד כתב, דכל ספק וטענה שאינה ברורה ליחיד לפטור מהמס, חשוב המלך כמוחזק עד שיברר שהוא פטור.

ובכל זאת, ההתנהלות התובעת לא היתה נכונה, כיון שמשמעות הלכה זו היא שבדין בבית הדין ייחשב הציבור למוחזק, דהיינו, בכל הדיינות של ציבור מול היחיד, היחיד הוא זה שצריך לברר ולהוכיח את טענתו. אין הכוונה שלציבור יש היתר לגבות את החוב כרצונו ללא אישור של בית הדין. ולכן, במקרה לפנינו התובעת לא היתה רשאית לפנות להוצל"פ ללא אישור בית הדין.

דעת הרוב

לפי דעת הרוב, דברי הרמ"א אינן חלים על המקרה שלפנינו. המעיין בדרכי משה (חוי"מ סי' ד) שהם המקור לפסיקת הרמ"א הנ"ל יראה שמעמד הרבים בעניין זה מבוסס על אחת משלושת סיבות: 1. ההנחה שקשה לציבור להתארגן בכדי לתבוע יחיד; 2. בענייני מיסים, הציבור הוא נציג המלך שדרש מהקהילה לגבות את הכסף שהמלך דורש מהם; 3. המנהג הוא שהקהילות השיגו כוח זה, ואולי הדבר נובע מחיוניותה של גבייה מהירה, בכדי למנוע מצב מסוכן לקהילה.

בנידון דידן, לא ברור שאף אחד מהמרכיבים האלה שייך. ליישוב יש מנגנון מסודר לניהול חיי הקהילה, ואין קושי מיוחד בתביעת היחיד. המיסים שמדובר בהם הם אינם למלך, ולכן הם אינם כוללים את הזכויות המיוחדות שמוזכרות בפוסקים ואף לא את הסכנות המיוחדות לקהילה במקרה של חוסר גיוס מלא של הכסף. מעבר לכך, ככל הידוע לנו, מנהג המדינה הוא שהמתנגד למיסי יישוב ודורש התדיינות משפטית זוכה למשפט לפני שכופים אותו לשלם.

עד כאן המחלוקת שבין הדיינים, מכאן והלאה פסק הדין מוסכם.

האם הנתבע סירב לדין תורה?

טענת התובעת בעניין זה היתה שתגובת הנתבע נחשבה כסירוב שמייטרת את המשך ההליך דרך בית הדין. נדון בטענה זו.

התובעת הצביעה על מכתב מאת הנתבע מתאריך 23 למרץ 2014 בו נכתב: "ברור כי דרך זו של מעשים ופעולות חד צדדיות מצדכם, מונעים מהצדדים את בירור העובדות לאשורו וכי בהמשך פעולותיכם הנוכחית אינני רואה מקום להליך הבוררות כפי שאתם מבקשים".

הנתבע פירש את האמירה הזאת בהקשר למניעת תיבת דואר, שעליו התלונן במכתב זה וכן התלונן למזכירות בית הדין, והפרשנות הזאת מתקבלת על הדעת. על כל פנים, בית הדין רגיל לבעלי דין שמעלים התניות לפני שהם מסכימים להתדיין ובסופו של דבר מתדיינים בלי צורך לכפיית הדבר על ידי פנייה לבית משפט או הוצל"פ. ולכן, רק בית הדין הוא שמוסמך לקבוע מי מוגדר כמי שסירב לידון בדין תורה.

יתירה מזו, מכתב זה נכתב על ידי הנתבע יותר מחודש לפני שהמכתב הרשמי של בית הדין (נספח ו' של החומר שנשלח ע"י התובעת אחר הדיון) נשלח לנתבע. אשר על כן, איך הוא יכול לשמש כסירוב של הנתבע ללכת לבית הדין? כדי שלא ייטען שהדברים לא הובנו, נציין שמצאנו בתיק הקודם בין הצדדים דוא"ל מתאריך 09.06.14 בו מזכירת בית הדין שולחת למזכירת היישוב מכתב מעו"ד של הנתבע בו משתמע באופן ברור שהוא טרם נתן תשובה בעניין הסכמתו לבוא לבית הדין ושהם יתנו תשובה אחרי שתוחזר לנתבע תיבת הדואר.

יתכן שבית הדין היה דוחה את תביעת הנתבע להחזרת תיבת הדואר כתנאי להסכמה להתדיין ויתכן שלא. יתכן גם שהצדדים היו באים לידי הסכמה בעניין זה בכוחות עצמם. על כל פנים, המצב לא הצדיק את סגירת התיק בבית דין על ידי התובעת ופנייה להוצל"פ בחודש אוגוסט שנת 2014. קשה לומר שהתובעת לא הבינה את התהליך בבית דין. התובעת מלווה בצוות משפטי מנוסה, שהשתמש בעבר בשירותיו של בית הדין, וניתן היה לשאול את בית הדין על עמדתו בעניין טרם הפנייה להוצל"פ. זאת ועוד, כיון שהנתבע כבר היה חתום על הסכמה לדיון בפני בית דין זה היה ניתן לבקש לדון אותו שלא בפניו. כל זה לא נעשה.

ולכן לדעת בית הדין הפנייה להוצל"פ לא היתה מוצדקת, ולכן מן החוב שנפסק לטובת התובע נקזו את כל ההפרש בין הכסף שהוצל"פ גבתה מהנתבע (דהיינו 5,966.30 ₪) לבין הסכום שזיכתה התובעת את הנתבע בכרטיסת שלו ביישוב (3,710 ₪), דהיינו 2,256.30 ₪.

ז. בקשת הנתבע להפחתת החוב

התובעת טענה בעניין זה שלא מדובר בזכות של התושב אלא בהחלטה הנתונה לשיקול דעתה הבלעדי של התובעת. בית הדין מקבל טענה זו. כפי שהסברנו בסעיף ה', בית דין אינו נוטל לעצמו

עמוד 6 מתוך 7

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office:

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

את הזכות להתערב בהחלטות ציבוריות כאשר יש מנגנון שפועל באופן דמוקרטי וסביר. בית הדין מעודד את התובעת לשקול היטב השפעת החלטות מעין אלה על הנתבע ואחרים, ומניחה שהדבר נעשה בעבר, נעשה בהווה, וייעשה בעתיד.

ח. החלטה

1. הנתבע ישלם לתובעת סך 7,513.75 ₪ עבור החוב המצטבר עד חודש מאי 2016.
2. הנתבע ישלם חובותיו המוטלים עליו גם בהמשך, ומכאן והלאה יוכל לנצל את המנגנון הקיים ביישוב להעלאת טענות ובקשות הקלה.
3. התשלום יועבר עד 35 יום מהתאריך הנקוב על פסק הדין.
4. ניתן לערער על פס"ד תוך 30 יום מהתאריך הנקוב על פסק הדין.
5. פסק הדין ניתן ביום כט במרחשון תשע"ז, 30 בנובמבר 2016

בזאת באנו על החתום

הרב עודד מיכמן

הרב דניאל מן
אב"ד

הרב דורון אלון